

Padziļinātajai svešvalodu apguvei Latvijā 60: vācu valoda Rīgas Valsts vācu ģimnāzijā

Pagājušais mācību gads Rīgas Valsts vācu ģimnāzijā aizritējis skolas simtgades zīmē. Arī šis izrādīties jubilejas gads - šogad atzīmējam 60 gadus kopš padziļinātas vācu valodas apmācības ieviešanas ģimnāzijā (tolaik Zentas Ozolas Rīgas 5.vidusskola) un 25 gadus kopš Āgenskalna ģimnāzija ir Vācu valodas otrās pakāpes diploma (*Deutsches Sprachdiplom DSD I, DSD II*) eksaminācijas centrs Latvijā.

Raksts tapis, balstoties uz ģimnāzijas muzeja krājumā esošajiem dokumentiem un pētījumiem, kā arī LNB Digitālās bibliotēkas vietnē *periodika.lv* atrastajām laikrakstu publikācijām. Iespējams konstatēt, ka mūsu ģimnāzijā šajos vairāk nekā 100 gados svešvalodas gandrīz vienmēr bija svarīgs mācību programmu elements. Izņēmums bija tikai padomju varas laiks 1940. – 1941.gadā un 1944. – 1951.gadā, kad vācu valodas tajās nebija. Skolas pirmā (1921./1922.) mācību gada stundu sarakstā redzams, ka vācu valodai atvēlēta nozīmīga vieta. Tātad Rīgas 2.Valsts vidusskolas (skolas toreizējais nosaukums) pirmā izlaiduma absolvents Aleksandrs Čaks arī mācījās vācu valodu. Jāmin, ka 30.gados 2.Rīgas Valsts ģimnāzijas audzēkņiem bija iespēja apgūt vācu, angļu, franču, krievu, latīņu un grieķu valodu. Noskaidrojām arī, ka ģimnāzijas direktora Pētera Aivara sieva Lilijs vācu valodā mācīja ģeogrāfiju. Šo līmeni esam daļēji atguvuši mūsdienās. Franču valodas vietā ir spāņu valoda, nav gan grieķu valodas.

Mūsu gadījumā vēsturiskā apcere noteikti jāsaista ar padomju laika izglītības sistēmas izvērtējumu, sākot ar 50.gadu beigām un līdz 80.gadu beigām. Latvijas PSR Izglītības ministrijas dokumentu 1959. – 1961.gadā saturs liecina, ka sākotnēji (līdz 1962.gadam) Rīgas 5.vidusskola nebija minēta to Latvijas PSR skolu sarakstā, kurās bija jāsākas vai jāturpina padziļināta vācu valodas apguve. 1959.gada decembrī LPSR Izglītības ministrijas kolēģijas lēmumā rakstīts, ka Rīgas 5.vidusskolai jāturpina eksperimentālā padziļinātas franču valodas apguve no 3.klases. Savukārt 1961. -1962.gada dokumentos noteikts, ka skolās, kurās uzsākta franču valodas mācīšana no 3.klases, šī prakse ir jāturpina.

No padomju laika preses materiāliem redzams, ka varas iestādes kopumā nebija apmierinātas ne ar skolēnu svešvalodu zināšanām, beidzot 11. klasi, ne ar pedagogu darbu. Tāpēc jau pēc PSKP XXII kongresa 1961.gada maijā PSRS Ministru padome pieņēma lēmumu “Par svešvalodu mācīšanas darba uzlabošanu”, kas paredzēja daudzu vidusskolu specializāciju kādā no svešvalodām. Pat latviešu emigrācijas laikraksts “Laiks” 1962.gadā pievērsis uzmanību tam, ka Latvijas PSR vidusskolu absolventu svešvalodu zināšanas tiek novērtētas kā ļoti vājas. Rakstā pieminēti šādi trūkumi: niecīgs vārdu krājums, elementāro palīgvārdu nezināšana, grūtības teikumu veidošanā, grūtības nolieguma teikumu veidošanā, nespēja praktiski izmantot sintakses likumus, elementārās frazeoloģijas nezināšana. 1962.gada pavasarī LPSR Izglītības ministrijas kolēģija izdeva rīkojumu par 16 vidusskolu svešvalodu specializāciju. Saskaņā ar Rīgas Ļeņina rajona (tagad Kurzemes rajona) izpildkomitejas rīkojumu Rīgas 4.vidusskolai un 34.vidusskolai bija jāsāk specializēties angļu valodā, savukārt Zentas Ozolas Rīgas 5.vidusskolai bija jāpāriet uz specializāciju vācu valodā.

Atzīmēšanas vērts tandēms Rīgas 5.vidusskolā izveidojās 1962.gada 1.septembrī, kad skolas direktores Marijas Krastiņas vadītajā skolā par svešvalodu mācību pārzini sāka strādāt Erna Zvejniece. Viņu uzdevums tad arī bija ieviest skolas praksē PSRS un LPSR varas iestāžu lēmumus. E.Zvejnieces vadībā tika izstrādāta mācību programma vācu valodas apgūšanai vispirms no 3.klases, bet no 1964.gada - no 1.klases. Lai padziļinātu skolēnu zināšanas, palielinātu interesi par attiecīgo priekšmetu, aktivizētu mācību procesu, viņas uzdevumu lokā bija arī svešvalodu, t.sk., vācu valodas, kabinetu iekārtošana, izmantojot tajā laikā pieejamos tehniskos līdzekļus - magnetafonus, skaņu plates, kino, epidiaskopu, diaskopu, radio, televīziju u.c.

Novērtējot vācu valodas skolotāju ieguldījumu 50. – 80.gados, būtu jāpiemin visi. Saskaņā ar A.Veidemane un A.R.Britāne noskaidrojušas, ka tie bija: E.Zvejniece, A.Rudzīte, Z.Paidere, L.Rudovska, Z.Škapare, I.Berga, A.Vinčele, L.Zoltnere, V.Varapoga (kominikatīvās metodes

izstrādātāja), S.Eglīte, A.Kokina, L.Icigsons, V.Bērziņa, A.Muraško, M.Bērziņš, S.Sīle, I.Kaķīte, K.Kugrēna, A.Uberte, A.Muitniece, D.Ruža, A.Jansone, R.Lapiņa, M.Deisone, Z.Jakovica, G.Tomass, I.Kalteniece, Ī.Bergmane, R.Pīmane, A.Misēvičs, D.Būmeistere, H.Lāčkāja. Zīmīgi, ka tieši 1962.gadā tā laika prese ir pievērsusi uzmanību izcilās vācu valodas skolotājas un vairāk nekā 30 mācību grāmatu autorei Īras Bergmanes metodēm, kuras viņa sāka aktīvi izmantot Rīgas 5.vidusskolā no 1978.gada. Noteikti jāizceļ skolas direktoru - Marija Krastiņa, Tea Braiņina, Anita Loska (arī vācu valodas pedagogs), Inese Elekse, Sandra Sīle (skolas 1978.gada absolvente) – ieguldījumu. Atzīmēsim, ka tagadējā ģimnāzijas direktore Gundega Muceniece ir ģimnāzijas 1997.gada absolvente un pirms 25 gadiem kārtoja pirmo DSD eksāmenu Latvijā.

Izpētes vērtā ir arī tēma par skolas kontaktiem ar Vācijas skolām un institūcijām - vispirms jau padomju laikos ar VDR Rostokas Herdera vidusskolu, bet pēc neatkarības atjaunošanas, balstoties uz Latvijas – Vācijas starpvalstu līgumiem kultūras sakaru un izglītības jomā. 1990.gadā direktore I.Elekse parakstīja sadarbības līgumu ar Vācijas *Weser-Gymnasium Vlotho*. Pirmā vācu viesskolotāja Antje Albrehta ieradās Āgenskalna ģimnāzijā 1992.gadā. Viņa nostrādāja ģimnāzijā līdz 1998.gadam un lika pamatus ģimnāzijas vācu grāmatu bibliotēkai. No tā laika nav bijis neviena mācību gada bez kolēģiem no Vācijas.

Kopš 1962.gada Rīgas 5. vidusskola kļuva par atzītu vācu valodas metodisko centru Latvijā. Turpinās un pilnveidojās apmaiņas projekti ar vairākām partnerskolām Vācijā – *Weser-Gymnasium Vlotho*, *Lessing-Gymnasium Berlin-Mitte*, *Tellkampschule Hannover*, *Städtisches Stiftsgymnasium Xanten*, t.sk., Erasmus+ programmas ietvaros. Tas nodrošina iespēju plašākam skolēnu lokam piedalīties dažādās apmaiņās ar uzstādījumu izmantot un nostiprināt valodu zināšanas praksē, gūt starpkultūru pieredzi ārpus Latvijas. Līdz ar kompetencēs balstītā satura ieviešanu, ģimnāzijas programmās apzināti akcentēta svešvalodu apguve, nodrošinot daudzveidīgu un specializētu piedāvājumu. Visi vidusskolas audzēkņi apgūst vācu valodu un Vācijas valstsmācību vai turpina padziļināt vācu valodas kā pirmās vai otrās svešvalodas zināšanas ar mērķi nokārtot DSD - diploma pirmā vai otrā līmeņa eksāmenu. Vairākus mācību gadus pēc kārtas vācu valodu ģimnāzijā apgūst vairāk nekā 450 skolēnu.

Latvija ir maza valsts, un mūsu spēks ir tieši un nepastarpināti saistāms ar daudzu svešvalodu zināšanām. Vācu valoda šajā ziņā noteikti izceļas gan no tās vēsturiskās ietekmes viedokļa raugoties, gan ņemot vērā milzīgo ekonomisko, intelektuālo potenciālu, ko pārstāv vairāk nekā 100 miljonu šīs valodas nesēju Vācijā, Austrijā un Šveicē. Vācu valodas prasme gan Eiropas, gan pasaules kontekstā ir kļuvusi par darba devēju augsti novērtētu kompetenci, ko apliecina mūsu absolventu pieredzes stāsti un panākumi.

Gundega Muceniece, RVVĢ direktore

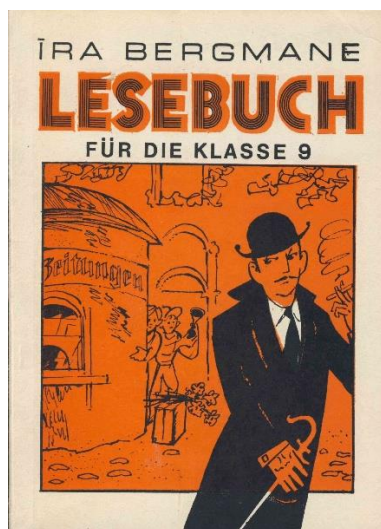
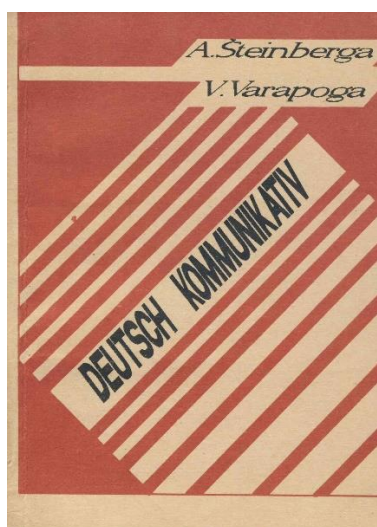
Māris Zvaigzne, RVVĢ vēstures skolotājs, muzeja pedagogs

1969.gads. Rīgas 5.vidusskolas 8.klases izlaidums. Piektā no kreisās – Rīgas 5.vidusskolas direktores vietniece Erna Zvejniece

1980.gads. Rīgas 5.vidusskolas vācu valodas metodiskā komisijas pedagogi izmēģina jaunākās svešvalodu mācīšanas metodes

Ģimnāzijas vācu valodas pedagogi V.Varapoga, Ī.Bergmane, L.Zoltnere – mācību grāmatu autori

1997.gads. Pirmā DSD eksāmena Latvijā norise Āgenskalna ģimnāzijā

2022.gada aprīlis. RVVĢ 8.klašu skolēnu grupa viesojas pie vienaudžiem Berlīnes Lesinga ģimnāzijā

2022.gada maijs. VFR vēstniecības Latvijā organizētā DSD diploma svinīga pasniegšana RVVĢ audzēkņiem Mazajā ģildē